

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespondenti ai nostri, si de dreptul la Redactiune Stationgasse Nr. 1, unde sunt a se adresa si corespondentiile, ce privesc Redactiunea, administratiunea sau expeditiunea; cate vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anunturi si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. pe linia; repetitiile se facu cu pretiu scadut. Pretiul timbrului cate 30 cr. pentru una data se antocipa.

de done ori in septemana: Joi-a si sabbata; era candu va pretinde imputarea materieloru, va esi de trei sau de patru ori in septemana.

Pretiu de prenumeratiune,

pentru Austria:

in intregu . . . . . 8 fl. v. a.
 de ometate de anu . . . . . 4 fl. v. a.
 de ometate de anu . . . . . 2 fl. v. a.

pentru Romania si strainatate:

in intregu . . . . . 12 fl. v. a.
 de ometate de anu . . . . . 6 fl. v. a.

Budapesta, in 10. dec. 1873.

Dominec'a trecuta s'a decisu in palatul domnescu de pe delulu Budei, cum ni spunu foile — *sorrea* ministriului *Szlavy*. Decisiunea Maiestatei suna: *Dlu Szlavy si cu ministriul trebuie sa remana la putere*; chiar si *Aradpalyi* si *Tizza L.* ale caroru rogarile de dimisiune s'au primitu, au se-si continue functiunile — pana atunci, candu dlui *Szlavy* va succede a galti mai buni in loculu lor.

Motivele acestei pre nalte decisiuni, pre cum scriu foile guvernamentali, ca: dlu *Szlavy* se bucura de increderea Monarhului — astadi casi pana aci, noi partiti'a deakista, carea — ori catu sfasiata, totu face *maioritatea* in Dieta, inca i-a votatu *cea mai deplina in vedere*.

Scopulu, chiamarea continuarei politici — totu dupa foile guvernamentali: *corege, a indrepta — de aci nainte, de rela, cele gresite — de pana acuma*; a introduce *crutiare, economi*, in locu de *anarhia, ordine, regula*, in locu de *confuziune si anarchia*.

Asia dara, ca — *logic'a* — dupa statulatele parlamentarismului — e *coacta* si — *intentiunea monarhului — morale, patriotica, sublima!*

Deca ar incapé o — dubietate, unu rupu ore-care *rationale*, — dar cine noi mai *ingrisesce de ratiune!* — ar fi, ca — *ore este naturalu, ea se da ani si ani n'au scintu de catu* — *rebeca si a strica, cei-ce — n'au sciutu manejarulu statului, decatu pre calea* — *roului, pana la totale cufundare, — este naturalu, ca totu acestia, totu* — *apa alu loru capu, a loru pricepere si interesu, de a cum nainte — se scota* — *ca din imala si — se afle calea cea buna, spre fericirea tiereloru si a poporiloru?*

Economi'a in finantie se tiene de mediulu unicu si securu, si acést'a se treapta din tote partile de la cabinetulu dlui *Szlavy*, de catu carele, dora de candu lumea, n'a existu mai reu dispusu si noi pucinu priceputu — in acesta *maria!*

Dar — nu face *nemic'a*; dlu *Colomanu Ghiczzy* este realesu in Comaromu; in sambat'a viitoria va fi verificatu si va locu in Camera — *tocmai la margine*, unde se imbina *stang'a centrale* cu *drept'a centrale*, si — *tote nevoile tieriei vor aceta!* —

„*P. Lloyd*“ ni spune, ca partiti'a *deakiana* — er s'a *consolidatu*, si ca — *anselile destramarii ei au fost numai personale*; va se dica, de aci incolia — *aro se da bine*.

In astfelu de mominte oficiosii noi nita cu totulu, ca — *interesele si motivele personali* nu inceta nici o data la noi de la putere, si ca — *tocmai partiti'a deakiana consolidata si compacta a adusu* — *mare calamitate peste tieria*; er *cris'a es-* — *numai expresiunea politica a calamitatii!*

Dar — las' ca vom vedé, cum o se va fi.

Detoria de statu a Ungariei!

Numai pre scurtu, in trasurile principali, vremu sa aretam publiculu nostru, la ce — *nefericita stare finantiaria* — *au adusu patri'a — nefericitii domni magiari*, de siette ani, de candu o *stepanire*.

Prin pactulu de la 1867 s'a primitu de la Austria o sarcina de — cam 600 de millioane florini v. a. sau — mai co-

rectu vorbindu, platirea pe fie-care anu — din partea Ungariei — a unei sume in camete si amortisatiuni de 32%, millioane florini.

De asemenea s'a luat asupra tieriei detoria rescumperarilor rurali, carea chiar astadi trece peste 250 de millioane si recere pe fie-care anu inca cate 3,550.000 fl. v. a.

Mai cade asupra tieriei din detoria flotante a imperiului, de 480 millioane — cam 32 de procente, adeca peste 150 de millioane, dupa care in sa — de ocamdata nu se platescu camete, pan' la consolidare.

Impreuna este acést'a o sarcina ce va peste 1000 de millioane florini.

Er *stepanirea nostra magiara patriotica*, catra aceea, ca a urcatu contributiunile si accisele si tacele aprupe la *indoiu*, eta ce imprumuturi a mai facutu de siette ani.

Mai antaiu, indata dupa incheierea pactului dualisticu, *imprumutulu pentru drumuri de feru si canale*, de 83,167.200 fl. in argintu; dupa care platimu camete in argintu: 4,707.550 fl. pe fie-care anu.

La 1870, *imprumutulu asi* numitu *cu premia*, de 29,040.000; dupa care platimu interese in *charta*: 1,224.000 fl.

La 1871, *imprumutulu ipotecariu gomirianu*, de — 6,514.350 fl. in argintu; dupa care platimu — in argintu: 384.864 fl.

Totu la 1871, *imprumutulu de argintu* de 29.184.000 fl; dupa care platimu camete in argintu — de 1.903.794 florini.

La 1873, alu doilea *imprumutu de argintu*: 54.000.000 fl; dupa care platimu totu in *argintu*: 3.806,054 fl. pe fie-care anu.

In fine *imprumutulu celu mai nou*, de curendu votatu, de 153.000.000 fl. in *argintu*, care ni vine cam cu 10% procente, si in cinci ani trebuie se-lu refumu cu ori-ce pretiu; er pana atunci bunurile de statu au se servesca de ipoteka.

Va se dica *imprumute* in suma rotunda de 355 de millioane mai totu in *argintu*, si cu o sarcina anuale de camete — er in *argintu*, in suma rotunda de 27 millioane!

Astfelu — s'a primitu de la Austria o sarcina de camete anuali, intr'o mica parte in *argintu*, cea mai mare in *charta*, de 32% millioane, si s'a facutu de siette ani detoria noua, cu camete mai numai in *argintu*, de 28 millioane!

Calculandu argintulu, pre care trebuie se-lu cumperamu la bursa, cu agiulu de astadi, adeca cu 9%, vom afia, ca sub *stepanirea magiara domnesca* de siette ani, acést'a sarcina aprupe s'a *indoiu*, si ca numai sarcina camelorulu dupa *imprumuturi* — deja se urca peste 60 de millioane florini pe fie-care anu!

Dar cu atat'a inca n'am gatatu. Tier'a nostra, nefericit'a de ea, sub *domnirea magiara* de siette ani, a luat asupra-si *garantie* in sume de peste 60 de millioane, pentru drumurile de feru *concesionate* si deja pana acuma suntemu, siliti a *prelimina* aprupe 20 de millioane fl. pe fie-care anu, spre acoperirea acestui oblegamentu!

Astfelu *cametele* si *garantie*, ce domni *stepanitori* ai nostri de *siette ani* ni le pusera pre umeri, deja intrecu, de parte-departe, pre cele luate de la *Austria*, dupa *stepanire* si *economia discretiunaria* de 18 ani, atat'u de rea si perfida, de catu care domni nostri magiari de astadi — mai rea si mai perfida nu aflau in istoria lumii!

Eca-va o scurta schitie si o judecata in cifre despre intieptiunea mare-lui *Deak* si despre adeveratulu patriotismu si constitutionalismu alu domnilor magiari!

Eca-va in pucine cuvinte, dar cu atat'u in mai elocinti cifre, *politica, fericirea, libertatea magiara*, la care s'au ingagiatu *acei domni romani*, cari se numescu *deakisti* sau *guvernamentali*, si cari in gur'a mare striga poporulu nostru, *se tiena cu stepanirea, s'o asculte si s'o spriginisca* — *caci este buna!*

Dar inca deca ne vom pune a cercaca: ce s'a facutu, — *cine a inghititu si inghite mereu atat'a suma de bani*, atatea crunte sudori ale bieteloru popora! Despre acést'a intrebare in sa — am mai vorbitu si — vom mai vorbi.

Ci ca de incheiere a acestei schitie, vom cita la acestu locu *sentintia*'a ce „*M. Ujs.*“ in nrulu seu d'alalta-ieri o pronuncia despre *stepanirea* de siette ani a domnilor aristocrati ai nostri, si care *sentintia* suna:

„*Istoria celoru siette ani, astadi tocmai completedia unu intregu. Terminarea se imbracisedia cu inceputulu. Derimare — a fost inceputulu; surpare este finitulu. La 1867 s'a creatu inceputulu finalu; opulu astadi este aprupe d'a fi inoronatu. Sierpele s'a prinsu cu dintii de coda-si, si — acuma elu insusi se musca de morste. Perirea i se apropia!*“

Aduceti-ve a minte, *amatorulu cetitori*, de cele ce mereu predicamu si *predicemu de siette ani de dile!*

Pecatosiloru — la noi si la magiari, aduceti-ve aminte de cuvintele scripturei: *caci — „securu jace la radecina arborelui!“* —

Budapesta, in 9 dec. n. 1873,

(*Unu echo din Roma, la vivatelu din Biserica-alba!*) Ni-am fost propusu a nu mai atinge, celu pucinu specialminte nu, despre manifestatiunile de pretotindenia asupra alegerei pentru dieta in *Biserica-alba*; cu tote — bucuria cea nespusa, ce ni fece o epistola din Roma, stravechi'a nostra mama, dulce si in eternu neuitata, nu ne lasa a nu comunica o parte a ei si *stimatulu Publicu alu nostru*, fiindu convinsi, ca — *privindu-lu de aprupe si pre elu, de buna sema si lui i va face asemenea nespusa placere si i va inspira multa mangaiere!*

Ni se scrie cu datulu de 4 dec. din *Roma*, urbea eterna, intre altele multe — *urmatorele:*

„Dupa cum sciti, prin legature familiare am intrare la multe — dintre primele familii ale urbei eterne, si serile anume, de comunu le petrecu in cercuri de atari familii ilustre. Acést'a-mi este distractiunea cea mai dulce aici, mai vertosu, ca mi se da ocaziune, a enara acestoru cercuri, despre — amar'a sorte a dulcii mele natiuni romane de la Tisa si Dunare, dela Oltu si Pruta si din romanicii Carpati.“

„De ii-ati vedé, cu cata atentiune, si asi poté dice — *pietate asculta* — *acesti patriicii Romani*, cu micu cu mare, si *principalminte damele* — *astfelu de istorisiru!* Si — de ati vedé, pre onorabile D. Redactore, cum la audirea despre luptele cele grele ale poporulu daco-romanu si ale conducitoriloru sei eroici si credintiosi — cu barbarismulu modernu alu *stepanitoriloru Austro-Ungariei*, toti se *electrisedia*, — *pepturile barbatiloru infandu-se de indignatiune*, er ochii — *frumosoloru Romane* — *implendu-se de lacrimi*, — si eum aceste suflete rudite cu noi se introc a *intrebata* de numele, faci'a, statur'a, etatea, starea familiare si sociale a *braviloru nostri luptatori nationali, a martiriloru din Oriente ai Roma-*

nismului, — oh, onorabile D. Redactore, nu se pote ca nu v'ati senti *consolatu* si — *intru catu-va macar si remuneratu* pentru grelele lupte, ustenele si sacrificia!“

„La un'a ocaziune mai de curendu, istorisi despre luptele parlamentari ale Romaniloru, sub *stepanirea pseudo-constitutiunale* in Ungaria si — *inocendu*, de la 1861 treptatu venii pona la *eschiderea lui Babesiu* din Dieta — prin *misieliele si brutalitatile dela Sasca*, pre cari le-am vediatu cu ochii mei, si — in fine pon' la *triumfulu de la Biserica-alba* in 1/13 noembrie a. c. despre care tocmai cetisemu in „*Albina*“, — nota bene: *care mi vine forte regulatu si me tiena in curente despre intemplerile din neuitabilulu meu pamentu natalu!*“

„Se vreti vedé ac, dle Redactore, *promumperea de bucuria* nemarginita la Italiani si Italianele nostre! se vreti audi *entusiasmele urari* de — „brava“, „brava!“ — din tote partile, — si de sicuru ve *convingeatu* casi mine ca — „*sangele apa nu se face!*“

„La fine — *intreg'a societate*, toti *ilustri barbati* si *pre-amabilele dame*, in choru me *provocara* si *insarcinara*, a *Vi aduce si din a a loru parte — la comoscintia cele mai sincere si respectuoase complimente si felicitari*, atatu *pentru person'a Dobote*, *catu si pentru bravii si admirabili granitieri alegatori*, si *pentru intregu poporulu romanu*, atatu *de asupritu de tiranii sei seculari*, si *atatu de demnu de aporatori si conducatori — inteliginti, sinceri si serioi!*“

Atat'a e, ce ne-am sentitu — *chiar detori* a *comunica* pre *stimatulu Publicu alu nostru*; er pentru cei — *cati-va neimpacabili antagonisti* ai nostri, plini de reutate catra noi si pururia gat'a de a ne suspiciuna, ca — cele ce cate o data inseramu din publicu in „*Albina*“ despre noi, de comunu sunt *fictiunile nostre*, — eta spunemu, fiindu ca nu ni s'a opritu *espresu* a spune, cum ca *reportariulu* celoru mai susu *insirate* din Roma, este — *celebrulu nostru pictore academicu Nicolau Popescu*, carele, precum *anunciarumu* de curendu, *domiciledia* peste ierna in Roma, fiindu acolo *casatoritu* — cu o *fica* dintrun'a din cele mai bune familie de *patricii romani*.

Er ca de incheiere, rogamu pre dlu *Popescu*, se primisca si se *impartasiasca* cu *fidelitate* si *acoloru cercuri de ilustre familie italiene-romane*, *multamirile nostre* cele mai *caldurese* pentru atat'a *interesare* de noi si de *sortea nostra*, atat'a *simpatia* si *consentire* *fratiasca* cu noi! —

Budapesta, in 7 dec. n. 1873.

(*Unu conflictu aprigu in biseric'a romana — de curendu complanatu prin reciproce concesiuni.*) Este vorbu de *conflictulu escatu* acum de 3-4 luni, intre *Metropolitulu Moldaviei*, *parintele Calinicu* si *intre santulu Sinodu alu bisericei nationali din Romania*, o *corporatiune regulata* prin legea de la 1872 a tieriei — *astfelu inse*, in catu, *acea corporatiune se compune* numai din ambii *Metropolitii essarchi*, apoi din cei *siette episcopidieceesani* si din 7-8 *archierei* — *fora diecesa*, *astfelu incatu ea*, prin *elementele sale* si *calitatea loru*, devine *naturalminte una unelta orba* a *metropolitulu-primatu de Bucuresci*. — *ceea-ce n'ar fi dora* o mare *nefericire*, deca in *scaunulu* acelei *metropolie* ar siede celu mai demnu intre *servitorii altarului*; este in sa o *adeverata nefericire*, candu se scia, ca acolo *tronedia* o *persona* *fora* nici *cata cultura* mai nalta, *fia bisericeasca*, *fia lumescu*, *tronedia*, pentru ca in *timpulu* *acel'a*, *candu demnitatile* — *si cele bisericesci*, *casl cele lumesci* — se *vindeau* pe bani, a *fost* in stare d'a *oferi* cea mai mare suma de galbeni! — *Destulu* ca, *acelu Sinodu*, *aducendu niscari decisiuni*, ce *priveau* pre *metropolitulu Moldaviei* si *taiau afandu*

n dreptul său de competență cononică, Preșanția sa a refuzat a se supune acelor, și — citat năntea sinodului, a refuzat a se infacisă. Urmărea a fost, că acela santu Sinodu, în unanimitate a suspinsu pre Metropolitulu Calinicu Miclescu de la funcțiune; de unde apoi s'a încinsu o infriocisiată polemă prin tôte gazetele, de asemenea prin pamflete, care polemă prin amesteculu poterii politice eră sê degeneredie — într'unu scandalu polițicu-natiunale. În fine inse, dupa cum ni anunția foile din Bucuresci, de curendu se complană amicalminte. Parintele metropolitulu Calinicu se presentă Sinodului, se dederu lamuriri satisfacătorie și pacea și concordia se restabilira. — Despre aceea că: cum s'au complanatu cesțiunile de controversă, foile — chiar nici cele guvernamentali — nu ni spunu inca nemică, macăr că aci este gravitateă lucrului; pentru că — într'adeveru, santulu Sinodu, cu parintele metropolitulu primăte Nifoniu în frunte, și arogara unu dreptu de ingerință în tôte Eparchiele, prin care dreptu tôte autoritateă și intrêga autonomiă canonică a episcopilor și a dieceselor deveniă ilusoria. Noi sperandu, că complanarea va fi întemeiată pre bazele dreptului canonic și că prin urmare ea va fi durabile, nu potemu de cătu a ne bucură din tôte animă pentru succedere-i. —

Este într'adeveru de compatimitu, ca sê nu dicemu de risu, cum santulu Sinodu — dupa „Monitoriuu ofic.“ din 10 noemvre, procese a interpretă și voiă a aplică — aceea dispusetiune a legi constituitorie, carea vorbesce despre „Rangulu de precadere“ între ambii metropoliti-casarchi din Bucuresci și din Iasi! —

Sourta Revista diaristica,

despre desbaterile de sambat'a trecuta, în Cas'a reprezentativa a Dietei, asupra planșorilor natiunali.

Incepemu cu — „P. Lloyd“, fiindu că este cea mai latita și mai mare foia în Ungaria. Elu — în primul său „Pesta“, vorbindu despre crisa și desorganisasiunea ce incepe a o produce, crede că tocmai din această crisa și desorganisasiune a provenitu outesarea, ce manifestara deputatii natiunali.

„Cu totulu pre neasteptate pasă la medilocu cesțiunea de natiunaliitate în astfelu de dimensiuni, pre cum de ani nu s'a mai manifestatu, și este pre aproape de priceputu, că — Serbiu, Romani și Sassi, datatori de tonu, numai prin crisa parlamentare au potutu fi încurajati spre astfelu de pasire.“

„P. Lloyd“ — cu totulu pare a uită, că — alta data, candu nu eră nici pomana de vr'o crisa — în viêtia de statu a domniloru magiari, deputatii natiunali ocașionalminte dovedisera și mai mare curagiu și energie; pre candu tocmai acuma, din caus'a crisei, toti se adoperau de cea mai mare moderatiune și obiectivitate.

„Pesti Naplô“ scrie: „Cutesanti'a orasiului Sighisiora, prin desbateră și decisiunea de astadi — si-a primitu cuvenit'a reprobare.“

„De asemenea respingere s'a impartășitu și comitatulu Zarandului — în lupt'a pentru limb'a sigilului său și asupra petitiunei sale în privinț'a limb'e.“

(Organulu domniloru de la potore — uita cu totulu, că o respingere fora arguminte morali, ci numai cu potore, pururiă este o brutalitate, carea — nu numai că nu pôte fi spre onorea și folosulu maioritatei, dar e chiar spre rusinea și daun'a ei!)

„Ellenôr“ alu dlui Csernátony — este ceva mai picante, — firesce, căci are redactore, carele totu tremura candu vorbesce sê scrie despre natiunaliitate.

„Dupa luarea la cunoscintiă a respunsurilor ministeriali asupra interpelatiunilor, toti credeau, că interesulu siedintiei de astadi s'a gatatu; într'aceea din indemnulu unoru petitiuni, succese a provocă un picutiun de furtuna natiunale, de care — cam destulu de lungu timpu am fost crutiati. Asta data fartatii nostri sassi si-au pusu clopotulu la gutu; dar — firesce că apoi și alții s'au apucatu a bate tôte. Dlu burgermaister I. Gull, totu d'o data și deputatu dietale — a doveditu, cum facia de Dieta se pôte perde din vedere — respectulu și bun'a cuviinția. (NB. Acést'a, pentru că la petitiunea catra Dieta s'a subscrisu nemțiesce!) D'ar nici domni deputati Costiciu și Babesiu și alții — n'au vrutu sê remana îndereptu, numai cătu ace-

stia dovedira, că — macăr că ei reprezenta „Uncultivirte Stämme“, adeca popora neculă, totusi au mai multu tactu parlamentare și mai multu sentiu de buna-cuviinția, de cătu datatoriulu de tonu din Sighisiora, alu poporulu culturale din Oriintele Ungariei.“

„Alu doilea actu l'a formatu viêtia lia a unui municipiu cu maioritate romana. Autorii lui sunt de sêm'a lui Densusiyanu, er interpretarea lui avemu d'a o multiamă dlui deputatu Babesiu. Nu scimu, deca vecinii noștii Sassi și Romani au avutu tocmai trebuinția lectiunea, ce li-au dat'o ministrulu de interne, Tisza Kálmán și Csernátony; cea-ce scim e, că noi, pre langa alte necasuri, n'avemu trebuinția, ca la fie-care ocașione sê ni e reimprospetedie disputele natiunali și ca din parlamentu sê pornesca agitatiunile în contra-ne . . .“

(Va sê dica, dupa această observatiune finale a dlui Csernátony, lectiunea — de t'cu moderatiune și destulu tactu, li s'a datu domniei lor de catra deputatii natiunali! Dar avisămu la descrierea siedintiei, ce urma mai la vale.)

Vine acuma „Hon.“ celu romanticu, alu dlui Jokai; elu se sprima asiă:

„Acastă desbatere a constatu casei o intrêga diua onorabile; tôte natiunaliitate s'au pusu în positura. Babesiu celu micu, Costiciu celu mare, Romanu celu finu, Wächter celu maniosu, Gull celu flegmaticu, Maximovicu celu poeticu și Hodosiu — celu ce numai atunci vine la siedintia, candu se lucra de fericirea Zarandului.“

„Trei ore și diumetate s'a ocupatu Cas'a de acesti domni. Ei sub acestu timpu se sentiau forte bine. Cas'a nu.“ —

Trecemu mai de parte la — „N. P. Journal“, carele scrie: „Fabritius, intonă unu limbagiu sarbedu. Elu dechiară, că mai curendu ori mai tardiu totu va trebui sê se modifice legea pentru natiunaliitate. Makray replică, cumca statulu este magiaru, și acést'a este lucrulu principale. — Si acuma prorupse orcanulu. Costiciu și Babesiu pusera în lucrare intrêga armat'a de aspiratiuni natiunali serbeci și romanesi . . . . . Romanu profită de ocașione, pentru de a da năvala și elu — de o data asupra Magiarilor și a Nemtiloru . . . . .“

În fine „Reform“ însemna, că Sassi în caus'a Sighisiora, au pasitu compacti, spriginți de deputatii romani și serbi, cari de altmintrelea nu simpatisedia cu Sassi. — În caus'a Zarandului — deputatii romani au pasitu la medilocu; dar ei nu se impartășira de ajutorulu sassiloru, — fie-li acést'a recunoscutu spre onorea circumspectiunei lor.“ —

Siedintia Casei representative a Dietei ung. de sambat'a trecuta în 6 dec.

a fost și — asiă credemu că va remanē memorabile — din mai multe puncturi de vedere, dar a nume, pentru că ea, dupa unu lungu intervalu de repausu și de tacere maiestrita, dede ocașione d'a se manifestă — pre neasteptate erasi — d'o parte esistinti'a cesțiunei de natiunaliitate în patria, cu tôte dorerele și vaierările ei; er de alta parte impetriereă animei domniloru magiari de la potore facia de această cesțiune.

Daca s'ar află cineva, ca sê se indoișca despre această importantă a acelei siedintie, noi simplu l'u-avisămu la — „Revist'a diaristica“, ce o premitemu în această materia, și carea este calificată d'a convinge și pre cei mai greu-credințiosi, cumca domni magiari, ori cătu sunt de preocupati în contra-ne totusi prin curvinte mai multu ori mai pucinu chaare, recunoscu, că pre langa tôte moderatiunea și bunulu tactu alu deputatiloru natiunali, și a nume alu celor romani și serbi, iritatiunea și netoleranț'a în Cas'a parlamentului lor — a fost extraordinaria.

Siedintia de sambat'a trecuta, considerandu la crisele și perplexitateă — de cari în atātu de mare gradu suverana tocmai tiér'a, guvernulu și natiunea suverana, dovedit în celu — dorere — mai necontestabilu modu, cumca — domni magiari și magiaroni din dieta, ori cătu altmintreliă de sfasiati și neimpacabili cu sine în alte cesțiuni, în cesțiunea postulateloru de drepturi natiunali, de condițiuni de cultura și de esistintiă pentru poporale nemagiare, ce facu maioritatea patriei, — sunt pururiă, între tôte imprejurările —

un'a și tienu la olaltă ca ferulu — intru a nu concede chiar nemică!

„Gard'a pere mai bine, dar — nu se preddă! — a fost devisă veteraniloru lui Napoleone Bunaparte — în lupt'a nefasta de la Waterloo; — totu asiă tienu și domni Stepani magiari ai nostri!

Noi aci, sub această rubrica, vom descrie cursulu luptei, adeca alu desbaterii — dupa „Reportorulu stenograficu alu Dietei (Országgyűlési Tudósító)“ — în estrasu cătu se pôte de sumariu, cu scopu, de a pune — asiă dicendu — o fotografia fidele despre cele petrecute — năntea ochiloru onorabilei Publicu alu nostru, pentru ca sê fie în stare de a-si face și elu însusi o judecată obiectivă despre starea lucrului. Dar această descriere sumaria — de felu nu ne va impedece, a reproduce în nrii urmatori — în intregu cuprinsulu lor — unele dintre cele de frunte discurse, rostite la acést'a ocașione din partea deputatiloru natiunali.

Acestea premitendu, pasimu la lucru.

Deschidendu presiedintele Bittô la 10 ore siedintia, — dupa ce se verifică protocolulu siedintiei ultime și se presentă o multime de petitiuni de la municipia și de la privati, Tisza K. interpeledia pre ministrulu presiedinte în privinț'a crisei ministeriale: deca adeca esiste atare, în parte sêu în totalu?

Min. pres. Szilágyi respunde că — da: ministrulu de finanție și celu pentru comunicatiuni si-au datu demisiunile, dar acelea inca nu s'au primitu; er despre cele mai departe — crede că va pôte da deslucire în cea mai de aprôpe siedintia:

Urma Helfy cu o interpelatiune catra ministrulu pentru comunicatiuni, cerendu-i desluciri în acea privinția, că — cum stă cu subventiunile garantate drumuriloru de feru? Cătu pletesce și cătu se mai pretinde?

Min. Tisza. L. respunde că — are de ougetu a face aretare Dietei despre obiectulu de sub intrebare; dar că — pentru asta data nu este inca în stare, și nici n'ar fi bine, fiindu că numai cătu ar invenină caus'a.

Helfy nu este multumitu, dar Cas'a primesce respunsulu de bunu.

Ministrulu pentru comunicatiuni presentă unele acte, referitorie la drumulu de feru orientale, și totu o data respunde la o interpelatiune a lui Simonyi Ernô, în privinț'a unoru cerute documinte în această-causa. — Simonyi, apoi și Cas'a ié spre cunosointia respunsulu ministrului.

Si acuma se trece la ordinea dilei.

Comisiunea petitiunarie, prin referintele seu Molnár Antal, propune mai antaiu petitiunea municipiului sassu din Sighisiora, prin care se cere modificatiunea junoru §§. diu legea despre egalitatea natiunale, din caus'a că — strict'a aplicare a acelor'a eschide totalminte vsulu limbelor nemagiare în viêt'a constitutiunale. — Municipalitatele de Zarandu, Neoplanta și Chichinda spriginescu cererea; alte două magiare și armên'a Gherla, combatu cererea.

Comisiunea motivandu că, legea sustiene în tôte casurile egalitatea de dreptu a limbelor, unde — unitatea de statu, respectele de administratiune și de justitiă — nu impun necesitateă de dispusatiuni deosebite; subsumandu deci că în casurile provocate în petitiune esiste necesitateă de eschidere a limbelor nemagiare. — propune respingerea cererei.

Fabritius C. sustiene, că obiectulu petitiunei merita cele mai mature consideratiuni; deci rezervadnu-si a veni la timpu oportunu cu o propunere formulată în această privinția, cere ca pana atunci petitiunea sê se transpuna ministeriului de interne pentru luarea în consideratiune. —

Dr. Maximovicu dice, că cunoesce cuprinsulu petitiunei și scia, cumca acolo nu numai sê cere revisiunea legi de natiunaliitate, ci și consciințios'a aplicare a dispusetiuniloru ei, mai fabvorabili natiunaliitatiloru, pre cari guvernulu nu le respectedia de felu. Deci deca această petitiune s'ar respinge simplu, considerandu că natiunaliitatele într'adeveru sunt nedreptățite, că guvernulu în multe privinție interpreta și aplica reu legea și că deci natiunaliitatele au cuventu de a se plange, ar fi o învederata provocare a acelor'a, mai vertosu, căci este cunoscutu năntea onorabilei Case, cumca natiunaliitatele nu sunt multumite cu legea de natiunaliitate.

Elu asiă dera spriginescu propunerea britiuis. —

Macray incepe cu mare focu, dar rindu-si parerea de reu, că partisanii natiunaliitatiloru, cei-ce pe sub mana, din tôte vile combatu esistinti'a statului magiaru tôte ocașionea se scôla și dicu, cumca ei provocati de magiari, — apoi continuă Chiniși candu a adusu pe serbi din côișii-a adusu ca sê formede aici o natiunale separata, ci ca împreuna sê apere intrestatulu și a natiunei magiare; — er în petitiune, că ar fi timpulu ca și ei să schimbe o data politic'a ce de lungu timpu urmarescu.

Statulu Ungariei nu pôte sê fie alț de cătu magiaru, pentru că s'a întemeiat magiari, cu sange magiaru, și asiă natiunaliitate ar trebui sê conlucere fratiesce pentru pulu statului magiaru, (Aprobări.) Decidulu ne potendu dori, ca legea de natiunaliitate sê se estinda mai de parte în favorea lor nemagiare, este pentru propunerea misiunei petitiunarie.

Dr. Costiciu, facia de ataculu ambitorului contra serbiloru, constatu petitiunea de sub intrebare — nu este a biloru, ci a unui municipiu — nemțiesce. Este vorb'a de unu principiu, de principiu îndreptățirei limbelor, unu principiu carele inca năntea de 1000 de ani l'au cunoscutu pona și despotii din Asia. Argumentele ce se aduou în contra petitiunei și dreptățirei ei, sunt fora totu temeșulu ora-ce gravaminile pentru limbele natiunalesistu și de ore-ce prin egalitatea de dreptu a limbelor — dreptulu de statu alu Ungariei nu se alteredia. Cumca se comitu g'abusuri, s'a convinsu cuventatoriulu în sôna — la ocașionea, candu fiindu prim'a ora chiamati reprezentantii generalu de Titelu la congregatiunea generală Zomboru, acolo nici la rogarea loru exp'nu li s'a spusu în limb'a lor, cele ce s'otaritu. Astfelu se instraina poporale. ginescu contra popunerea lui Fabritius. —

V. Babesiu: Tiene, că deca candu se cuvine; apoi acuma între imprejurările facia nici de cătu nu pôte fi la locu tonu ea cel'a, în care a vorbitu deputatu Makray.

Elu nu-lu va urmă, ci i reflecta în atăț'a, că — nu crede sê esiste aici, unde în patria, partisanii natiunaliitate cari pe sub mana ar combate esistintiă tului ungurescu; insasi afirmatiunea Makray, că combatu „in secretu“, dovede că-i lipsescu dovedile, că e o scornitura. Adeverulu e, că aparatori natiunaliitate combatu abuserile, ordinatiunile dusimale regimului, și candu facu această, și numai detorinț'a.

Representanti'a municipale de Sighisiora cere modificatiunea legi de natiunaliitate din motivulu, căci în unele privinție, pe ga riguroșă aplicare a ei, administratiune este forte a nevoia, ba chiar neșosibile. În acestu motivu această cerere fora tôte îndoișce forte leială și dêmna de consideratiune, propunerea condeputatului Fabritius cătu pôte de modestă, pre care deci cuventatori o spriginescu.

Irdanyi D. dupa cele audite, nu pôte de motivata simpl'a respingere a petitiunei de facia macăr pana a nu se fi auditu cuprinsulu ei intregu; deci cere cetirea ei și luarea în consideratiune, resp. transpune ei la Ministrulu de interne pentru darea reportu asupra gravaminelor ei. —

Min. de interne c. Szapáry Gy. — er și însusi cetirea petitiunei și esaminarea prinsului ei, pentru de a se convinge Cas'a abuseri nu s'au facutu; er deca pôte sê vorb'a despre neesecutarea legi în vro-parte, apoi cumca aceea s'a întemplatu numai prin unele municipia, cari n'au voit a se modă legi și acum facia de staruiniță guvernului, și iau refugiulu la lansori catra Dieta. —

Reportorele Molnár cetesce testulu magiaru alu petitiunei, diu care se pricepe că nume trei puncturi sunt, pentru cari se transpansore și cari se reducu la §§. 2, 4, 5, 7, și 19 — din legea pentru natiunaliitate; că dantaiu, fiindu căpretinde ca protocoalele de pre desbaterile municipale în testu originalu sê fia magiare, — ceea-ce face neșosibile autentificare lor, de ora-ce membri reprezentatiiei nu sciu limb'a magiara; — celu de

fiindu că cere ca comunicatiunea cu
municipale autonome si cetatenii li-
— celu de alu treilea, — fiindu că silesce
funcționarii municipali a se folosi in in-
tunai de limb'a magiara, precandu aceea
nu, n'au de unde se scia acēsta limb'a, cu
straina in acele pãrti; celu de alu pa-
si cincilea, fiindu că cere de la advo-
luere numai in limb'a magiara, dar pe
ceștia nu o sciu, n'au de unde s'o scia;
fine celu din urma, fiindu că dispune
magiara de unic'a si eschisiva limb'a a
natiunii la Universitãti. Èr ca esemplu
flagrante rea aplicare a legii aducendu,
forulu apelatoriu, cu desconsiderarea dis-
tincției art. IV : 1869, §. 6, lit. d) — nu se
damesce de eschisivitatea limbii magiare
cãrtile mai nalte, ci — trecendu peste
la lege la art. XLIV. §. 13 din 1868, im-
ceceasi eschisivitate si pentru primele
antie! —

La cetirea acestoru gravamine, dd. de
magiari si magiaroni de repetite ori
cupsera in aprobãri scototee, — pentru ci-
le dispusetiuni ale legii, pre cum de alta
in manifestatiuni infocate de reprobari
espeptorile petitiunii contra tirãniei
si a guvernului, facia de limbele si na-
limbe nemagiare.

Indignatiune chiar produse la domni
primariu Sighisioarei,
Gull, a cutesatu a subserie acēsta peti-
in limb'a sa propria, cea germana, èr
in limb'a domniloru, cea magiara! —

In mediloculu iritatiunea urmã la cu-
tu.

I. Gull, carele intr'o cuventare fõrte re-
ta si bine cugetata, spuse Casei, ce mare
reptate este politic'a loru nationale, vrendu
de a dreptulu o cucerire fortiaa a ne-
ariloru pentru magiarismu, si acēsta
facia de partit'a ce sustiene politic'a
lucuriloru de astadi; cãci plansõrea
facia tocmai de la acēsta partita provine,
fiendu si aceea, casi tõte poporale nema-
de din patria, cu amaru — greau'a apesare
dispusetiuniloru citate, asupra limbii si na-
tionalitãtii loru!

Petru d'atõriele aceste arguminte —
ra efectulu d'a turnã oleu in foculu ma-
ra, a cãrui facara isbucni cu furia po-
nata. —

Molnãr A. reportorele — dede acum
mionea cea mai viua acelei flacare magia-
pronunciandu-si — intre aplause frenetice
multimei, indignatiunea pentru cuprin-
si tonulu petitiunii!

Horvãth Gyula — de asemenea redicã
sasiloru insinuatiunea, cã in locu d'a
cu rogare, ei navalescu cu baionetele
upra casei, si ei cutēdia a inputã magiariloru
au sunt ecitabili facia de ei, — dar õre ei
sunt ecitabili facia de cele 3/4 de romani
prin pregiurulu Sighisioarei?! (Sic!)

Kapp Gusztav — provocandu la cele
de F. Pulezky ca reportore la ocaziunea
bãterei de adresa, candu erã vorb'a
kmai de modificarea legii pentru natiu-
nitãti, de asemenea la cuvintele lui Deak,
mãte in 23 ian. 1872 — totu in cestiunea
natiunalitãtiloru, si cari tõte puneau in pro-
petu o satisfactiune frãtãscã a natiunalita-
loru, spriginesce propunerea lui Fabricius.

Ugron G. ataca si elu fora tõta crutã-
pe sassi, ca nerespectatori de lege, si casi
unii, cari poruriã tindu la legi si drepturi
sociali pentru sine, precum tocmai este cu
legi de municipalitate, deci òcãmna pe gu-
anu, sã faca ca si Ludoviculu alu XIV-lea si
Kobeliu, unificandu tõte pãrtile tierei cu ori-
apetiu; pre langa care asteptare sprigi-
nce propunerea comisiunii — (Aplause
mel) —

Wãchter Fr. (din dreptã estrema, adeca
dãrã-dãkista.) se scõla, pentru cã detorint'a
nãra natiunea sa i comanda, cã sã o apere in
contra nedemneloru atacuri ce-i fecera ante-
bit orii — din caus'a cã o municipalitate acu-
natu sã cãra ceva cu totul legalu, revisiu-
unei legi defoetuoase — pre cale legale!
mãnu luã apoi, carele si-a espusu viciã'a pen-
patria si constituțiune, respinge — intre
petite viue aplause — cu tõta agerimea ata-
rãle si insultele ce se redicãra in contra na-
nãra sassenci. Spriginesce propunerea lui
Fabrãsiu, si este convinsu, cã prin acēst'a nu
nãra constituțiunea si patria. —

Presedintele — rõga a fi oratorii obiēp-
tivi si a se feri de provocãri si atacuri pa-
sionate.

Ioãnka I. crede cã — pacea si frãtietã-
tea numai prin eschiderea de astfelu de dis-
pute se põte sustienē. Dealmintre petitiunea
presinte si pentru forma, adeca — pentru cã
testulu ei originalu este nediescu — nu põte
fi luata in consideratiunc.

Aless. Romanu: Ar potē omulu sã credã,
cã ii-a ajunsu man'a Nemesei pe sassi, pe
acesti pururiã protegiati si aliatu ai natiunii
magiare, despre cari o tradițiune romana
dice, cã ei au fost cei ce au inspiratu ideã
afurisita a uniunii celoru trei natiuni — spre
apesarea Romaniloru, — ca acum tocmai ei
sã ajunga a se vaerã pentru aceeasi portare
a magiariloru facia de ei, precum a fost a
loru facia de romani! — Dar plansõrea este
seriõsa; ea cuprinde violãri de lege, si —
peste ea nu se põte trece superficialminte; de
aceea densulu face nou'a propunere, ca peti-
tiunea de pe tapetu sã se transpuna ministe-
riului spre a o studii si a face reportu asupra i.

Tisza K. Nu doresce a suspiciõnã sãu re-
criminã, ci observa simplu la obiectu cã —
dupa-ce a auditu o data cuprinsulu petitiunii,
nu põte sã votēdie decãtu pentru respingerea
ei. Nu crede sã fia cineva, carele ar voi sã
scõta pre nemagiari diu tiēra, dar sunt de
aceia, intre cari se numera si densulu, cari
dicu: tõte concessiunile pona aeolu, unde incepu
pretensiunile statulu magiaru; cãci pre cãtu
timpu Ddieu ni va lãsa in potere statulu ma-
giaru, lu vom conservã ca statulu magiaru. (Apro-
bãri vine si generali.) Acēst'a face si are
dreptu de a face ori care natiunalitate intr'o
tiēra, care i põrta numele, si — cantati juru
imprejuru in lume, dēca veti mai gasi o tiēra
intre asemenea conditiuni, unde s'ar permite
usulu limbii materne intr'o mesura mai mare
de cãtu aici la noi. Sum, ca sã dãm in cad-
rotu dreptulu individualu si corporativu —
totu ce se põte cere dupa ecitate, dar sine ni
cere, ca sã dãm si aceea, prin ce statulu
magiaru este statulu magiaru, aceluia spunem
cu atu: acēst'a nu dãm. (Aprobãri.) Apoi sã ne
strãduim a-i linisi in pace, prin persvasi-
une, si — sum convinsu, cea mai mare parte
se va multumi; èr pucniloru agitatori ce ar
mai romanã, li vom dice: Veniti de ludiã,
dēca poteti!

Petitiunea presinte ataca ideã statulu
magiaru si ca atare dd. cei ce pretindu a se
dã ministeriulu spre a fi luata in considerati-
une, multãmescã-se — cã nu se dã la loculu
seu spre a fi luata in consideratiune, cea-ce
alta data — usioru põte sã se intemple. Sprig-
inesce propunerea comisiunii. —

(De multe ori am admiratu ingamfarea
acestui domnu magiaru, dar cea de susu —
pare-ni-se cã trece peste tõte otarale firei.
Unu Bismark si unu Gortschakof, se potu as-
cunde nãntea — formidabilulu Tisza Kãl-
mãn! Asid sunt õmenii cãroru li-a luata
Ddieu mintea, pentru ca sã-i pãrdia!) —

Ne mai fiindu altulu insemnatu la cu-
ventu, presedintele pune la votu — propu-
nera comisiunii, carea se primescã cu mare
maioritate, — sculandu-se pentru ea, afara de
sassi si de romani si serbi din partit'a natiu-
nale, — cas'a intrēga. —

Reportorele Molnãr Antal propunē alte
trei petitiuni, un'a din Zarandu, in privin-
tã usulu limbii in oficiu de catra cei ce nu
sciu magiarece; un'a totu diu Zarandu in
privinã sigilulu cu cercuscriptiune latina,
pre care l'a folositu comitatulu 160 de ani, èr
acuma ministeriulu l'a casatu: in fine un'a
in privinã limbii clausulei oficiale din par-
tea pretureloru, la atestãtele pentru uciderea
de fãra rapitõrie. Opiniunea comisiunii este
— a le respinge pre tõte trei.

Bonciu cere a se debate fie care sepa-
ratu, atingendu materii diferite.

Presedintele se invoiesce si provõca a
luã conventulu la cea dantã.

P. Cosma: Spunendu istoriculu cesti-
unii, cum ministeriulu, intrepertandu reu si
fora cale §. 5 din legea pentru natiunalitãti,
si astfelu atribuindu-i unu caracteru transi-
toriu, ceea-ce nu stã, — de o data a opritu
folosirea limbii romane oficiantiloru din Za-
randu, ce nu sciu limb'a magiara. Elu pro-
pune deci, ca sã se enuncia, cumca respekti-
vulu paragrafu nã fiindu de natura transitoriã
ministrulu de interne este avisatu a sustienē
usulu legalu pentru limbele nemagiare. —

Min. de interne cont. Szapãry: Rõga a

se feri de a provocã si la acēsta cestiune es-
peptorãni pasionate, deliberandu obiectiv-
minte numai asupra cestiunii: dēca ministe-
riulu a interpretatu si aplicatu bine legea, sãu
nu. Elu crede, cã dupa lege, limb'a interna a
oficialoru nu põte fi alt'a, decãtu cea magia-
ra; èr dēca vr' unu dregatoriu n'o scie acēst'a,
apoi de sei nu urmēdia, cã elu ar avē drep-
tulu d'a folosi alta limb'a, ci urmēdia ca elu
sã invetē limb'a magiara. (Aprobãri vine si
generali.) Astfelu a aplicatu elu legea; si Ca-
s'a sã nu incerce a o intepretã altfelu, cãci
dreptulu de interpretare nu este singuru alu
Casei, ci este alu tuturoru faptõriloru lege-
lativi. —

George Popu: Ca „simplu gregariu,”
carele mai multu petrece in studiulu si intui-
tiunea celoru ce se petrecu — face o
revista critica, cãtu se põte de buna, asupra
portãrei guvernului facia de natiunalitãti,
prin care constata eclatantminte nedreptãti-
rile ce se facu cu gramad'a natiunalitãtiloru,
si votēdia in casulu presinte pentru propu-
nera lui Cosma. — (Discursulu dlui G. Popu
lu-vomu reproduce la rondulu seu intregu.)

Irãnyi D. se scõla pentru d'a observã
— facia de o imputatiune a dlui G. Popu, sub
ce conditiune deputatii natiunali — bucarosa
se primescu in partit'a stãngei de 1848,
adeca sub conditiunile, de a primi pro-
gram'a acelei partite si d'a recunõce unitatea
teritoriale, politica si administrativa a tierei
peste totu. —

Presedintele — vrē sã inchida discusi-
nea, dar V. Babesiu cere cuventu, pentru de
a atrage atentiunea Casei la imprejurarea, cã
— cestiunea de felu nu s'a lamuritu; a nume
cã — dd. deputati par' cã nici nu sciu, de ce
este vorb'a! Este vorb'a despre aceea, cã dlu
min. de interne, de odata s'a pusu sã inter-
prete o lege, §-lu 5 alu legii de natiunalitate,
intr'unu intielesu carele nu-lu are, dandu-i
caracteru transitoriu, si astfelu violandu o in-
dreptãtire de limb'a a natiunalitãtiloru nema-
giare. Asupra acestei cestiunii Cas'a trebue sã
se orientēdie bine si sã se iēe decisiunea, resta-
bilindu autoritatea legii. Prin acēst'a nu se
ataca, ma inca se afirmã dreptulu de statulu
alu tierei si ministeriulu se avisēdia a se feri
de abuzuri. Acēst'a se põte numai primindu
propunerea lui Cosma. —

Matyas Aristid: constata si elu, cã in-
tr'adeveru cestiunea nu este lamurita si cã nu
se põte trece asiã fora pasãre preste ea. Pro-
võca deci pre min. de interne a o lamuri. —

Min. c. Szpãry Gy. dã aplicarea cã, a
observatu, cumca unii funcționari, sub cuven-
tulu cã nu sciu limb'a magiara, s'a folositu
de limbe loru — nu numai facia de pãrti, ci
si in manipulatiunea loru interna, in proto-
cõlele si corespundintiele loru oficiali; acē-
st'a elu n'a potut'o aplicã din lege, si asiã a
comandatu ca pentru manipulatiunea interna
sã se folosescã eschisivminte limb'a statulu.
Repetiesce cã, cei-ce nu sciu limb'a magiara,
nu potu avē dreptulu d'a perenã si generalisã
licentiã ce li s'a datu prin §. 5. ei au a se
adopterã sã invetē cãtu mai curendu limb'a
magiara.

In acestu sensu a dispusu densulu in
casulu de sub intrebare. (Aprobãri vine din
partea magiariloru.)

Presedintele punendu la votu mai an-
tãiu prepunerea comisiunii, aceea se primescã
cu mare maioritate. —

Molnãr A. reportorele, propunē cesti-
nea cu sigilulu din Zarandu si — fora s'o
aplice, cere respingerea petitiunii.

V. Babesiu se scõla si vrē sã faca o
contra-propunere. Se nasce mare scototu;
cãci multi din drēpt'a si din stang'a tiēnu,
cumca desbaterea s'a incheiatu si asupra ace-
stõri cestiunii. Dupa multa disputa, la care
iēu parte: Vãrady Gãbor, Hodosiu, Maxim-
viciu, Perzel, Pãchi T., si — de repetite ori
Presedintele, Reportoriulu si Babesiu, in fine
presedintele constata cã — discusiunea
asupra acestei intrebãri nu s'a incheiatu;
deci dã cuventu lui Babesiu in merit.

V. Babesiu spune, cã — nu este vorb'a
de cauza de natiunalitate, ci dlu ministru
s'a pusu sã faca atare. Comitatu Zarandulu
de peste 140 de ani s'a servitu de unu sigilu
alu seu cu inscriere latina, candu acum de o
data dlu ministru opresce acestu sigilu si
comenda — altulu magiaru, vatomandu ast-
felu dreptulu de autonomã alu municipiulu.
Cuventatoriulu tiēne, cã — deciderea asupra
sigilulu seu, este dreptulu municipiulu, —

celu pucinu pre cãtu nu essiste lege, care ar dis-
pune contrariulu. Propune asia-dãra: sã se in-
drume Min. de interne, a respectã usulu legalu
de pana acuma alu comitatulu. (NB! Sub
totu timpulu propunerei si motivãrei acesteia,
domni legelatori magiari ai nostri, au des-
voltatu parte mare unu scototu, cu introrum-
perã si intrevorbiri scandalõse, si peste totu
au doveditu, cã tocmai acēsta cestiune i genē-
dia straordinarminte, de unde discusiunea a
degeneratu intr'o formale disputa intre Babe-
siu cu notolerantã magiara!)

Csernãtony: — facia de colegulu seu
Pãchy, carele amintise de „deputatii natiunali”,
nu vrē sã cunõscã deputatii natiunali, ci nu-
mai ai natiunii (magiare) si ai cercuriloru.
(Aprobãri generali.) „Causa de natiunalitate—
dorere — essiste, si elu ca deputatu regretã fõrte
cã s'a creatu legea pentru natiunalitãti; insã—
aceea e a trecutulu. Idei a statulu intr'altelu
se espriime prio sigilu; atunci candu s'a
facutu sigilulu latinu, aceea a fost ideã de
statu; astadi sigilulu trebue sã se conforme
ideiei de statu de astadi. Dēca s'ar permite
municipieloru a-si alege sigilulu, am ajunge
de cutare si-ar luã vulturulu musculescu, al-
tulu — Romanã etc. in sigilu. Deci primescã
propunerea comisiunii. —

Hodosiu splica domniloru si mai lamu-
ritu istoria sigilulu si li spune, cã nu prin
sigilulu municipalitãtiloru, ci prin alu tierei
se spriima ideã de statu; apoi s'õntielege de
sine, cã si municipale decidu in sferã aut-
omiei loru sub suprãveghierea guvernulu
centrale. Romani n'au adusu si nu vor aduce
muscalismulu in tiēra. — Spriginesce contra
propunerea lui Babesiu.

Afara de acēst'a Hodosiu face si moti-
vãdia cu § 5 din legea pentru natiunalitãti
— o contra-propunere in cestiunea petitiunii
din Fagarasiu, unde Ministeriulu de o data se
puse si opri pretõriloru romani, a pune clau-
sulã de autentificare pe adevãrintiele comunali
romane, despre uciderea de fere rapitõrie —
in limb'a romana, prescriindu-li limb'a ma-
giara. Contra propunerea suna, ca — cu pri-
vintia la dispusetiunea chiara a legii, min. sã
se indrume a respectã usulu legalu de pana
acuma. —

Makray L. in cestiune personale, facia
de impatiunea ce i s'a facutu, cã este alesu
de Romani, pre langa promisiunea cã va
sprigini causele acelor'a, èr acum le ataca, —
spune, cã — da, pre densulu l'au alesu multi
nemesi magiari, cari nu sciu vorbi de cãtu
romanesco; dar aceea mai de multu au apar-
tinentu corporatiunii, ce s'a disu — „tiēra
natiunii magiare.” Intru acestu intielesu elu a
corespunsu detorintiei sale si acolo diosu, a
aici. (Auditi — nemesi romani!) —

Facendu-se acuma votare, se primescã
propunerea comisiunii petitiunãrie in ambele
cestiuni. —

Fiindu timpulu inaintatu, sãdinti'a se
redicã, statorindu-se cea urmãtõria si ordi-
nea de dia a ei. —

Ca de incheiere — observãmu, cã dintre
deputatii romani deãkisti, cei ce erau de
facia, unii se uitau la lupta cu nepasare, unii
aplaudau magiariloru si votau cu ei! Partea
mai mare insã lipsã din sãdintiã. —

Selagiu, langa dẽbulu arieloru 30 nov. 1873.

Onorabila Redactiune! Nu-e omu cu
sentimente curate si adaverate, care con-
siderandu starea nõstra desolata, la care amu
devenitu prin machinatiuni inimiciloru si in-
teresele egoistice ale unora retaciti si instra-
inati dela sinulu natiunii. . . a la Besanu, buna
õra, sã nu suspine cu dorere si sã nu fia in-
grigitu de venitoriulu natiunii romane din
Ostrungaria, si debue da, e necesitatu chiar,
a dã in cea mai mare parte dreptu espeptorã-
tiuniloru dlui Argus, aparute in nrulu 87 alu
Albini, candu desvãlesce cu coloru viue cau-
sã adevãrata a decadentiei nõstre nationale.
Unu micu esemplu pentru noi aici nã este
alegerea protonotariulu din Comitatu lu
Solnoculu de medilocu, la care oficiu de si a
pasitu si a fostu si candidatulu unu romanu
adevãratu, omu dreptu, cu tõta capacitatea,
consciũ chiamãrei sale, dlu Andreiu Cosma,
advocatu si acuma notariu la Tribunalu,
barbatu a cãruiã capacitate e recunoscutã si
de magiari, si despre care se põte dice: „Èta
Israelitãnu in ore viclesingu nu este!” — si
care si a riscatu venitoriulu seu numai ca sã
aiba ocaziune de a documentã magiariloru
*

din acestu comitatu atatu de desolatu in tote privintie ca — ce pote si debue unu comitatu, bine administratu; — numai si numai pentru ca e romanu, — nu fu alesu, ci in loculu lui se alese unu magiaru bentoriu si cu mentea in pruni! Eu neci ca am asteptatu reesire, — ba am fostu covinsu, ca magiarii nu-lu vor alege; dar sciindu pre bene, ca din partea conducatoriului nostru, bravului romanu Georgiu Popu, au fostu provocati toti membrii romani ai Comitetului municipale, de a se presentati la actulu alegerei de prototariu, dorere si d'o mila de ori dorere! din 60 abia ne-amu potutu coaduna 10, di diece ensi. Apoi — nu e acest'a unu indiferentismu ne mai pomenitu?! Si pana candu ore oh Dómne, totu asiá?! Urmarea deci naturale a fost ca — am cadiutu cu caus'a nostra justa, er magiarii au risu de noi. Dar acest'a nu ne au machnitu, ceea ce ne neodihnesce e, ca si romanii incepu a-si bate jocu de noi, pentru ca la comitatu, toti cati suntemu nu potemu scoate nemieu la cale!... Vedeti Dloru, ca caus'a reului jace in noi, caci nu suntemu petrunsi de zelu nationalu si — nu suntemu disciplinati de feliu . . . . .

Acestu comitatu, ce ar fi se fia alu nostru, prin nepasarea nostra in fapta a devenitu strainu! A fost convocata o adunare si s'au primitu prin cei presenti statute pentru infintierea unui clubu polticiu nationale alu tuturor romaniloru din Solnoculu de medilocu, dar dorere si era dorere, la acea adunare nu au participatu nici pe departe atati'a, cati ar fi debuitu, si cati s'au asteptatu! Va se dica: indiferentismu si erasi indiferentismu si pururi indiferentismu! — Atata asta data, pentru de a semnalá reulu — in amat'a nostra „Albina,” carea in partile nostre incepe a fi cetita cu interesare generale. La tempulu seu mai multe. — I. C. —

Racasia, (Carasiu,) in noemv. 1873.

Onorata Redactiune! De multe ori ni s'a datu ocaziune a audi, ba si a ceti in scump'a nostra „Albina,” cuvinte din partea poporului de rondu; deci fiindu convinsi, ca sunteti intru adeveru binevoitori ai poporului, venimu si noi a ve rogá, se dati locu unoru vaiete ale nostre, cari forte a dese, indaru le strigamu in lume, caci ele nu se baga in séma de nimenea, par' ca cu domni impreuna si Ddiu ne ar urí.

Ca se nu fimu pre lungi naintea Dvostre si a onoratalui publicu, ne marginimu numai la unele rele, mai nesuferibili, cari in adeveru ni se imparu ne mai suportabili.

Nu e destulu, ca strainii pasiescu cu noi, ca si cu nease vite, pe cari le tienu numai pentru de a le tunde, mulge si junghia, — ci si insisi ai nostri, cari ar fi chiamati a ne spriginá, a ne pastori si a ne cultivá, se intovaresiescu cu dusmanii nostri, numai si numai ca mai in data aducandu-ne la gur'a prepastiei, se ne arunce fora de mila intrens'a, ceea ce credemu, ca are se si urme curendu deca numai asiá si totu asiá ni va merge cu cultur'a poporului.

In comun'a nostra, cu peste 3 mii de locuitori si cu o suma de 400 de prunci de ambe secese, — nu Vi poteti intipui catu de reu stamu cu invetiamentulu, si tota caus'a impare a fi, superioritatea nostra scolara, carea sustiene si scutesce reulu, — de buna séma, ca se satisfacá — dorintiei guvernului atatu de parintescu facia de poporulu romanu! Caci — ce alta causa se mai tienemu, candu vedemu, ca ai nostri cei din fruntea trebiloru, numai si numai spre aceea se pléca, ce credu ca place domniloru de la potere; er la desele nostre rogamine nici ca se misca, spre a ne mangaiá! Asia ne-am adresatu cu rogari catra pre onoratalu dnu protopopu Iosifu Popoviciu din Iamu, ca inspectore scolaru, ca se ni ajute si se dréga relele; dar a tacutu; mai in urma ne-am adresatu cu rugamine catra Ilust. sa Dnulu Episcopu la Caransebesiu, — dar treb'a a remasu balta; nici unu rezultat! Apoi ca se nu cugete lumea despre noi, ca insi-ne am fi caus'a reului, trebue se esimu si in publicitate.

Noi avemu in comun'a nostra doue scole cu doi invetatori, ambii, de si nu potemu se dicemu, de totu bine, dar — binisioru dotati; acestia vediendu nepasarea superioritatii de

scóle facu sporiu multu mai pucina, de catu ar poté si s'ar recere. Celu mai vechiu, despre a carui zelu mai nainte eramu incantati, acum s'a apucatu a studiá privata teologia, cu permisiunea mai mariloru — firesce; si asiá — scóla a devenitu lucru ce a dou'a mana. Acest'a vediendu alu doilea domnu invetatoriu alu nostru, par' ca s'ar eri se nu faca rusine amicului si colegului seu! Nu mai scimu ce se cugetamu despre invetatorii nostri, pre cari atatu de multu ii iubiamu si de cari! atatu de multu ne mandriamu. Ni vine se credemu ca ii-au farmecatú esemplu-parintelui Iosca din Iamu, precum a mai farmecatú acel'a si pre altii mult! Ei dar noi ingrigiti de copiii nostri, de viitoriulu nostru si aducendu-ne bine a minte tocmai de invetiaturele, ce ni le dau mai nainte stimatii nostri invetatori, nu potemu se nu bagamu séma de schimbarea ce a urmatu!

Onor. publicu — si va fi aducendu a minte de promisiunile Dlui episcopu alu nostru, candu dicea, ca „numai absoluti filosofi va primi in cursulu teologicu, er in casulu necesariu, si pentru parohii mai slabe cu 6 seu si cu 4 clase gimnasiale;” — acuma primesce si fora de nici o clasa; ba inca ca privatisti, tocmai si astfelu de insi, pe cari pana aci nici su unu pretiu nu voiá a-ii primi din teologia episcopului din Versietiu. Acuma toti sunt buni. Deci rogamu pe Ilustritatea Sa, a ni dá deslucire: ce ore s'a intemplat in lume, de s'a schimbatu cugetulu seu archiepiscoporescu atatu de tare? Cum poté Il. Sa crede, ca unu invetatoriu, chiamatu a se ocupá de creșterea a sute de baieti ai nostri, aici la tíera, va fi in stare a-si implini si acesta grea chiamare, si totu de o data a studiá cu unu sporiu sciintie teologiei?! Nóa ni se impare, si — rogamu pe Ilust. Sa, ca se nu sporésca teologiei, si prin urmare practicéa, pe cont'a nostra, adeca a culturai poporului; caci la din contra ne vom vedé necesitati. a impedeá, ca cruntii nostri cruceri se se arunce in ventu, fora nici unu folosu pentru noi si copiii nostri.

Noi nu suntemu in contra naintarii si fericirii nimenui, feresce Dómne; dorimu inasa ca naintarea nimenui se nu se faca prin decaderéa nostra si a urmatoriloru nostri. In fine pre stimatulu nostru invetatoriu S. Micria, lu-recercamu, se nu se angagiedie cu cei rei, se nu se iée dupa voitorii de reu ai progresului si ai binelui poporului! Caci — acolo, in tradare, nu poté se fia binecuvantarea lui Ddiu.

Mai multi membri ai comitetului si sinodului parochialu.

Muresiu-Osorheiu, 6 decembre 1873.

(Indreptare.) In ratiociniulu comitetului pentru Tofaleni, (— publicatu in nrulu precedentu. Red.) a intratu o gresiéla, unde se combina interesuriulu incursu pana la finea anului trecut, cu acelu-ce se publicá despre aunulu curintu.

Interusurile facu pana astadi:
a) din anulu trecut . . . 1631 fl. 93 cr.;
b) din anulu cur. (247 fl. + 370 fl. 12 cr.) = . . . 617 fl. 12 cr.;
La olata : 2249 fl. 05 cr.;
era nu 1995 fl. 19 cr. precum a intratu in ratiociniu.

Sunteti deci cu tota stim'a rogati, a indreptá in acestu modu ceea cifra gresita in Ratiociniu.

Pestru comitetu :
Fogarasu mp.

Varietati.

• (Intrunirea in Temisiora a Comisiunei nostre, pentru delibereare asupra administratiunei definitive a fonduriloru bisericesci si scolari, comune eparchieloru din Aradu si Caransebesiu.) — la rogarea membriloru ei ce apartieniu Dietei unguresci, fiindu desbaterile acesteia tocmai acum de cea mai mare importantia, dupa o insciintiere telegrafica ce ni-a sositu domnieca trecuta din partea Il. Sale, dlu Eppu alu Caransebesiului s'a fipsatu definitivmente pe diua de domineca naintea cratiunului catoliciloru, adeca pe 21 dec. n. a. c. la 10 ore nainte de mediadi. (NB! Din partea Aradului inca nu ni a sositu avisare!)

— (Insciintiare si Reclam.) Din partea mai multoru domni suntemu recercati, ca se le tramitemu portretulu dlui V. Babesiu; comitetulu insarcinatu cu edarea acestui inse, nedispunendu de vr' unu esemplariu, — vine prin acest'a a rogá pre toti p. t. domni, la cari comitetulu a depusu, esemplarie din portretulu Dlui V. Babesiu, spre vendiare: se binevoiesca a tramite fora intardiare esemplariele nevendute, la adres'a subscriului (Alte Postgasse nr. 1) ca se potemu satisfacé dorintiei aceluor domni, cari ne recercara in acesta privintia. Pesta, 29 novemvre n. 1873. Pentru comitetu: Atanasu Barianu, mp. juristu abs.

(Despre serbári solens pana si prin comunele nostre de la tíera — a dílei de 2 dec.) intru carea MSA Imperatulu si Regele si-a celebratu jubileulu de 25 de ani dela suirea la Tronu, ni se tramisera reporturi din mai multe parti, pre cari inasa — pentru angustatimea spaciului — nu suntemu in stare a le publicá. Luamu inasa cu placere — cunoscintia despre o frumoza si demna astfelu de serbatóre, arangiata in comun'a Secusigiu, de langa Muresiu in Banatu, de judele comunalu Petru Siebu, o persóna — de multe ori aspru atacata in fóla nostra, despre carca inse asta data cu multa mangaiere ni se reportá si lucruri demne de lauda. In preser'a acelei díle, numitulu jude comunalu, cu tenerimea scolare, seest'a cantandu imnulu popularu, asistandu si dd. preoti si invetatori cu forte multu poporu, a tienu unu conductu forte frumosu pe la locuri si tablouri iluminate si cu unele serenade la sunetulu tréscuriloru, intre urári insufletite de — „Sé tratésca Imperatulu!” Manedi s'a celebratu liturgia solena cu rogatiuni pentru MSA. — Dar acest'a nu este totu; cea-ce si mai multu ne-a imbuesuratu — e, ca ni se scris, cumca unii dintre domni comitatensi incepu a se indurá de scólele nostre! Candu estiramu acest'a, nu poturamu a nu ofta: „Domne ajuta!” Despre insusi pretorele cercului de la Muresiu, dlu Bogdanu ni se serie, ca de curendu se interesá a vedé scólele nostre, si aflandu-le fora copi si fora cele trebuintiose, a datu mandatu aspru, ca antistieles comunali se se ingrigésca — atatu de a constringe parintii, ca se-si tramita copiii la scóla, catu si de lefele invetatoriloru si de cele de lipsa pentru scóle. Chiar din Secusigiu aflamu, ca de o data clasele incepura a se implé de copi si copilitie, si ca — atatu judele Siebu, catu si notariulu Decica, dau totu spriginulu recerutu invetiamentului publicu. — Vedeti, asiá ni place — se audimu totu de a un'a, si atunci — plansorile nostre se vor schimbá in laude si multiamite! —

(Multiamita publica.) In numele Comitetului si alu antistiei comunali din Hazerisiu, comitatulu Carasiului, dlu Nicol Bordazu, doicine poporulu si presiedinte alu comitetului parochialu, vine a dice cea mai ferbinte multiamita publica Il. Sale dlu Episcopu Ioane Popasu, pentru darulu de 80 fl. v. a. din fondulu diecesanu — spre acopulu reedificáarii scólei romane confesiunali, carea in 3 iuliu a. c. s'a prefacutu in cenusia, fora ca comunitatea sermana, din propriele ei medilóce, se vré fi in stare de a o reedificá. —

(Multiamita publica.) Subscriulu 'mi tienu de strinsa detorintia a aduce sincer'a-mi multiamita publica aceluor domni din districtulu Nasedului, cari considerandu starea-mi misera, au binevoitu a me ajutá prin una colecta de 73 fl. 70 cr. v. a. spre continuarea studialoru la universitatea din Viena; si anume domni: Alesandru Gombosiu, mag. post 10 fl.; Ioane Timariu, preh. 10 fl.; Basiliu Buzdugu, subj. r. 3 fl.; Simeone Popu, canc. 2 fl.; Stefanu Pavelu n. c. 2 fl.; Teodoru Vrasmasiu, preh. 2 fl.; Nicolau Tenerianu, chrg. 2 fl.; Masimilianu Kafka, cap. pens. 2 fl.; Georgiu Georgitia, inv. c. 2 fl.; Andrei Hanganu, serg. c. r. 2 fl.; Gregoriu Popu, prpr. 1 fl.; Teodoru Buzdugu, prot. 1 fl.; Nicolau Tamasiu, canc. r. 1 fl.; Nicolau Rusu, j. pr. 1 fl.; Basiliu Pavelu, preh. 1 fl.; Gregoriu Tamasiu, inv. norm. 1 fl.; Atanasu Usieriu, j. pr. 1 fl.; Ioane Buzdugu, preh. 1 fl.; Stefanu Tursia, prpr. 1 fl.; Ioane Lucinu, j. c. 1 fl.; Leone Rusu, sprv. silv. 1 fl.; Cirilu Danu, prpr. 1 fl.; Teodoru Siutu, esactoru

distr. 1 fl.; Elie Cincia, j. pr. 1 fl.; Carl Lieb Haltrich, prpr. 1 fl.; Franz B. 1 fl.; Pollak Iak, comerc. 1 fl.; Georgiu comis. 1 fl.; Georgiu Cati, 1 fl.; Toma Hontila, j. proc. 1 fl.; Muresianu, adv. 1 fl.; Dr. Popu, 1 fl.; Gabrielu Verticu, j. reg. 1 fl.; Rindisiu, locot. sup. pens. 1 fl.; Gottlieb bewein, prpr. 1 fl.; Moise Popu, prpr. George Tomoroga, prpr. 1 fl.; Ciril Hanganu, prpr. 1 fl.; Ioane Morariu, Pantelimonu Pahone, n. c. 50 cr.; Mistricu, prpr. 50 cr.; Casianu Cati, 50 cr.; Michaiu Masieriu, j. c. 50 cr.; Pahone, inv. c. 50 cr.; Gregoriu Bal, c. 50 cr.; Iacobu Gitia, prpr. 50 cr.; Balanu, prpr. 50 cr.; Pavelu Bati, 50 cr.; Gabrielu Bondresiu, inv. c. Saja, Svitkes, prpr. 50 cr.; Moise prpr. 50 cr.; Iohann Pflagner, mg. de cr.; Iosifu Ianhel 30 cr.; Iosifu Samuel, 30 cr.; Larionu Besia, prpr. 10 cr.; Tursia, not. c. 50 cr. — Nicolau Hanganu, ascul. de med. in Viena.

Convocare.

P. T. Domni membri ai societati mane de lectura din Caransebesiu, cu tota onóra, a luá parte la adunarea anualá, carea se va tiené conform cisiunei comitetului de datulu 12 nov. a. c. — spre a coresponde slui 11 alu statutu — pe 27 decemvre, adeca pe diu'a a serbatoriloru nascerei Domnului, la 3 oru in localitatea societati.

Obieptulu: conformu slui 14 alu teloru.

Caransebesiu, in 3 dec. 21 nov. 1873.
Presiedintele: Notariu
A. Stancovicu mp. M. Biji

Publicatiuni tacsabile.

Concursu.

Pentru implinirea statiunei pre nou infintiate in comun'a Cubinu, protopop. Panciovei, se publica cu tacsabile pana in 18 decembre a. c. st. n.

Emolumentele impreunate cu cacsabile sunt:

1. Una sesiune completa de prentu
2. 300 fl. v. a. plata ficsa la au

langa acestea mai are:

- a) Pentru unu parastasu . . . . .
- b) Pentru unu capu de Evangelia . . . . .
- c) Pentru rugatiune la bolnavu in casa . . . . .
- d) La inmormentare pentru una statiune pe drumu pana la cimiteriu . . . . .

Altelu de rogatiuni, santiri etc. preotulu are se le faca in daru.

Aspirantii au a-si tramite petitiuni amesurate statutu org. pana la tacsabile susu mentionatu, catra Comitetulu parochialu gr. or. romanu in Cubinu. Petitiuni tardiu sositu, nu se vor luá in consideratiune. Cei clase gimnasiali vor fi preferati.

Cubinu, 30 nov. 1873.

2-3 Comitetulu parochialu intregu

Concursu.

Pentru reintregirea parohiei a vacantu in comun'a Sacosiuu ungurescu, protopop. Lugosiului, cottulu Temisioru, deschide concursu cu terminu de cacsabile dela prim'a publicare in acest fóla.

Emolumentele sunt: una sesiune de 30 jugere, dintre cari 24 jugere parochialu si 6 fenatiu, biru preotiescu dela casa, dela fie care 15 oche de cacsabile in bombe si stol'a usuata.

Concurentii au a adresá recursorile lor instruate in sensulu statutu org. catra sinodu parochiale gr. or. din Sacosiuu ungurescu, si ale tramite la Dlu Georgiu Tedsanu, protopop. in Lugosiu.

Sacosiuu-Ungurescu, in 24 optovre 1873.
In c'ntielegera cu D. protop. tractatulu Comitetulu parochialu

3-3